

OBSAH :

SPOLOČNOSŤ :

Ó, Európa!

Michael Novak

ZAHRANIČNÁ POLITIKA :

Ukrajina a jej dedičstvo rozkolu

Lucia Hvizdová

ZAHRANIČNÁ POLITIKA :

Quo vadis, America Latina? (2. časť)

Svetozár Gavora

SPOMÍNANIE :

Na pamäť Jána Langoša

Peter Zajac

Ó, EURÓPA! Michael Novak

Zdá sa, ako keby Európa znova stratila svoj smer. Ako keby šla v dvadsiatom prvom storočí zopakovať pohromy storočia dvadsiateho. Zdá sa, že Európa má románik s kolektívizmom. Odmieťa sa poučiť z lekcií, ktoré jej boli uštedrené. Má strach zo slobody, obzvlášť v podnikaní a ekonomike. Európske elity vyprázdňujú Európu od viery v Boha. Úplne ju vyčistili práve včas pre vzostup novej viery – islamu.

Štyri zdroje minulej slávy

Americký sociológ Rodney Stark sa zaoberá príčinami, ktoré viedli v minulosti k vzostupu Európy. Ponúka štyri hlavné dôvody. To, čo kresťanská viera dala Európe, podľa neho nebola len idea jednotnosti jednej civilizácie, ale i štyri civilizačné dary: 1. viera v rozum, počnúc vierou v pokrok v teológii; 2. viera v kreativitu v technológii a v organizačné inovácie; 3. viera v užívaní rozumu a slobody v politike a pri budovaní štátu; 4. viera v aplikáciu rozumu v podnikaní.

Ako Stark podotýka, Európu spravilo veľkou najviac to, čo pochádzalo z ľudského ducha a možnosti pôvodu v Stvoriteľovi. Človek nemusí veriť v Boha, aby videl silu, ktorou viera dokázala pozdvihnúť horizonty ľudských možností.

V dvadsiatom storočí si Európa zvolila cestu idúcu proti tejto viere, v prospech vízie osvietenstva, ktorú si okázalo velebila.

Dvadsiate storočie vykúpalo sen univerzálneho rozumu v univerzálnom krviprelievaní. Ak človek cíti vinu a nie je žiadny Boh, nie je nik, komu sa môže vyspovedať. Je len neznesiteľné bremeno. Európa po dvadsiatom storočí nosí so sebou ťažké bremeno.

Kríza v duši Európy

Nie je potrebné vyratúvať všetky fakty demografickej krízy. Čoskoro bude príliš málo zamestnaných na to, aby platili príspevky veľkej skupine dôchodcov, ktorí na-

vyšie budú žiť dlhšie. A to v období, keď na zosobašený pár pripadá ledva jedno dieťa.

Pre štát takéto rodiny znamenajú bankrot. Pre rodiny takéto samota prináša nedostatok ľudskosti. Pre spoločnosť takéto stav znamená nízku morálku. Ostatné civilizačné budú takéto stav vnímať ako slabosť. Ako chýbajúcu vôľu presadiť sa. Čo sa skrýva za stratou vôle Európy?

Veľká časť „krízy Európy“ je krízou osvietenstva. Na tomto základe civilizácia nemôže byť budovaná, môže byť len spálená do posledného vlákna svojho knôtu. Pokým ľudia nebudú mať víziu niečoho väčšieho ako vlastnej prirodzenosti, nemôžu sa inšpirovať. Iba druh transcendentálnosti, ktorý poukazuje na božské, inšpiruje civilizáciu a kultúru. Sekulárna kultúra degraduje univerzálne morálne princípy do pozície subjektívnych osobných priorít.

Najsekulárnejší myslitelia Európy na túto krízu myslia neradi. Pre Američana je zložitá pochopiť, prečo tí, ktorí písali európsku ústavu, nevychádzali z vnútorného dynamizmu judaizmu a kresťanstva v Európe oveľa otvorenejšie. Židovské a kresťanské dedičstvo je pôvodcom Európy a stále jej najväčšou a najzásadnejšou silou.

Výzva islamu

Muslimskej populácie dnes v Európe rapídne pribúda, a to tak prostredníctvom imigrácie, ako i vyššej pôrodnosti. Ako keby prostredníctvom vlastných tiel investovali do budúcnosti spôsobom, akým to Európania nerobia.

V minulosti sa moslimovia integrovali v rámci európskej spoločnosti, morálky a hodnôt. Dnes sa však mnohí integrovať nesažia. Jedno z očakávaní západných demokracií bolo, že imigranti prijímú základné hodnoty hostiteľských krajín. Nie je ešte zreteľné, čo sa udeje, ak si veľké skupiny imigrantov nebudú želať splniť toto očakávanie.

Predpokladom multikulturalizmu bolo, že všetky kultúry sú si rovné a kompatibilné vo svojich morálnych a politických prioritách. Ukazuje sa, že to nebola pravda.

Krátkodobým nebezpečenstvom pre Európanov môžu byť doma vychovaní teroristi, no hrozivejším dlhodobým sa ukazuje byť podpora vodcov svetového terorizmu európskymi moslimami. To sa už deje.

Démonizovanie Ameriky

Európske kultúrne elity boli dlho počas Studenej vojny naklonené doľava a ľavica mala vlastné propagandistické motívy a pohľadky vo vzťahu k USA. Európske elity pociťujú zvláštne nepriateľstvo voči anglosaskému ekonomickému mysleniu a rakúskej ekonomickej škole s ich dôrazom na iniciatívu, riziko, flexibilitu a slobodu. Európska ľavica verí, že zarábať peniaze a vytvárať zisk je obscénne.

Kvôli demografickej kríze bude pre Európu dôležité, aby vytvorila viac bohatstva, ako jej ekonomiky boli doteraz nútené vytvoriť. Bude sa vyžadovať platenie penzie na oveľa dlhší čas ako si plánovači štátu blahobytu po druhej svetovej vojne predstavovali. Zdravotná starostlivosť sa stáva oveľa sofistikovanejšou a podstatne drahšou.

V Európe je čas prestať predstierať pohrdanie ekonomikami, ktoré pracujú lepšie, než tá európska. Európa zistí, že zúfalo potrebuje spojenectvo USA. Američanom je zas zrejmé, že skúšky, ktoré pred nimi stoja v podobe Číny, Indie a Stredného východu, si budú vyžadovať spojenectvo so silnou Euróпой.

Chceme a potrebujeme, aby Európa bola úspešná, a to skoro. Prosím, Európa, zobuď sa! Svet ňa potrebuje.

Autor je americký teológ a filozof

Preložil Ľuboš Mikuška, spolupracovník KI.

UKRAJINA A JEJ DEDIČSTVO ROZKOLU

Lucia Hvizdová

Oranžová revolúcia je preč a s ňou i jej ideály – aj takto dnes môže uvažovať bežný Ukrajinec. *Vox populi* v tohtoročných parlamentných voľbách určil za víťaza Stranu regiónov Viktora Janukovyča s 32,14%. Na druhé miesto postavil Blok Julie Tymošenkovej s 22,29%, po ktorom nasledovala Juščenkova Naša Ukrajina s takmer 14%. Po troch mesiacoch koalíčných rozhovorov, ktoré brzdila otázka personálneho obsadenia najvyšších ústavných postov, sa už-už zdalo, že tri proeurópske strany oranžovej revolúcie – Blok Julie Tymošenkovej, Naša Ukrajina a socialisti – majú zelenú. Tymošenkova sa mala stať premiérkou a vplyvný magnát strany Naša Ukrajina Porošenko predsedom parlamentu. Napredovaní v demokratickom kurze oranžových však zabránila Janukovyčova Strana regiónov, ktorá pred plánovaným potvrdením Tymošenkovej vo funkcii zablokovala parlament. Aby toho nebolo dosť, líder socialistov Oleksander Moroz sa obrátil chrbtom k pôvodným partnerom a vytvoril koalíciu spolu s Janukovyčom a komunistami. Ak tento zväzok potvrdí prezident Juščenko, nový premiér Janukovyč a predseda parlamentu Moroz budú môcť vládnuť s pohodlnou väčšinou v parlamente.

Ktosi raz konštatoval, že ukrajinská politika je ako moderné umenie – bez logiky a pravidiel. Ukrajina nemá jasný kurz, možno budú predčasné voľby a Juščenko už nie je považovaný za rozhodujúceho politika. Zdalo by sa, že situáciu by mohol vyriešiť iba *deux ex machina*. Ešte pred polroka rokom mal Juščenko ako ikona politických reforiem oproti dnešným štrnástim takmer 52 percentnú voličskú podporu. Na výše 47 miliónov Ukrajinu to predstavuje priveľký skok a nám sa vnučuje otázka, v čom spočíva príčina týchto búrlivých zvrátov.

Ukrajina je synonymom križovatky historických, kultúrnych a duchovných ciest. Ak chceme porozumieť jej dnešnej podobe, je potrebné ohliadnuť sa späť. Ukrajina pamätá viacero dejinných období, a to od Kyjevskej Rusi, cez litovsko-poľské a kozácke obdobie, tzv. národné obrozenie až po neslávne obdobie sovietske. Podkarpatská Rus (dnešná Zakarpatská oblasť Ukrajiny) bola dokonca súčasťou Veľkej Moravy, striedavo Uhorska a Sedmohradska a tiež Československa. Vážnym okamžikom bol rok 1645, keď Bohdan Chmelnickij, kozácky vodca povstania proti poľskej nadvláde, uzavrel výmenu za pomoc proti Poliakom spojenctvo s Ruskom. Odvtedy sa (okrem rokov 1917 – 1920) územie Ukrajiny nachádzalo pod ruskou kontrolou. Rovina duchovná predstavovala cirkevný rozkol. V roku 1596 sa pravoslávni na Zakarpatí zjednotili s Rímom a vytvorili uniatskú cirkev (v dnešnom zmysle gréckokatolícku). Duchovné teritórium Ukrajiny bolo raz a navždy poznačené. Náš východný sused dnes stojí na rázcestí a jeho problém sa volá kultúrna identita.

Z bezpečnostného hľadiska má Ukrajina mimoriadne dôležitú geografickú polohu.

Je tranzitnou krajinou pre strategické suroviny – ropu a plyn a o jej "pozornosť" vedie neustály boj Rusko. Dedičstvo rozkolu predurčuje vnútornú nesúrodosť Ukrajiny i v politike. Ukrajina ašpiruje na členstvo v EÚ a NATO a zároveň má silné hospodárske zväzky s Ruskom. Po rozpade ZSSR v roku 1991 vyhlásila nezávislosť, no už začiatkom 90-tych rokov vzťahy medzi Ruskom a Ukrajinou charakterizovali spory ohľadom jadrových zbraní, práv Rusov na Ukrajine, ruských čiernomorských flotíl, či ekonomických vzťahov. Priepasť medzi východnou a západnou Ukrajinou sa výrazne prejavila aj v prezidentských voľbách v roku 1994 (Leonid Kravčuk – prvý prezident nezávislej Ukrajiny vs. Leonid Kučma – posol "dobrých vzťahov s Ruskom"), v ktorých napokon zvíťazil Kučma. Jeho príchod na post prezidenta dokonca utlmil vtedajšie krymské snahy o nezávislosť.

Už v roku 2004 sa podobný scenár zopakoval, keď sa do boja o post prezidenta postavili namiesto dvoch Leonidov, dvaja Viktorovia – Juščenko a Janukovyč. Oranžová revolúcia pohltila senzácie chtivých reportérov z celého sveta, ktorí ju vykreslili ako odpor voči totalite. Prirovnávať ju však k československej „zamatovej“ by bolo prostudché. Na Ukrajine totiž nešlo o zmenu politického režimu, ale o citeľný rozpor v rámci politickej a majetkovej elity. Juščenko, bývalý guvernér národnej banky ale i predseda vlády, bol politicky orientovaný prozápadne a presadzoval väčšiu nezávislosť od Ruska. Podporu máš podčiarkovala jeho ranená tvár po otrave dioxínom, ktorú údajne spôsobila ukrajinská tajná služba. Do hry sa však primiešala amazonka Tymošenkova, ktorá dokázala tak trochu suchopárnemu Juščenkovi získať masovú podporu. Oba predstavovali mladšie nomenklaturne kádre, podporované Porošenkou. Janukovyč sa profiloval ako ochranca rusky hovoriacej východnej časti Ukrajiny a zároveň ako odporca integrácie krajiny do západoeurópskych štruktúr. Ruská angažovanosť v jeho prospech však voličov poburovala a paradoxne napomohla k víťazstvu Juščenka.

Nasledujúce nezhody medzi novou vládnou elitou potvrdili ich nesúrodé politické vízie a vyvrcholili odvolaním Tymošenkovej z postu premiérky v septembri 2005. Aj keď Juščenko i Tymošenkova presadzovali spriehľadnenie hospodárstva, ich metódy boli rozdielne. Tymošenkovej vyčítali kritici nekompromisnosť, Juščenkovi naopak vágnosť. Tymošenkova si dokonca začala prisvojovať ideály revolúcie a Juščenka obviňovať z toho, že umožňuje korupciu. Tieto nervózne prestrelky medzi dvojicou reprezentujúcou Oranžovú revolúciu prerušila tzv. plynová vojna, ktorá bez slov demonštrovala politickú bezmocnosť Ukrajiny.

Rusko ako najvýznamnejší partner Ukrajiny má silnú tendenciu k posilňovaniu štátnych zásahov, korporativizmu a jeho energetická stratégia je založená na kontrole svojich partnerov dlhodobými zmlu-

vami. Príkladom sú aktivity štátnych spoločností Gazprom a Rosneft. Sedem generálnych gubernií na čele s prezidentom Putinom menovanými gubernátormi pripomína ensemble železných korzetov. Životná úroveň v Rusku, kde je mohutný vplyv vlády na hospodársku aktivitu občanov, eufemisticky ospravedlňovaný "špecifickou mentalitou", však rastie veľmi pomaly.

Európska únia má veľa dôvodov na to, aby Ukrajine nevenovala viac než pár povzbudivých slov o nutnosti reforiem. Ukrajinská zahraničná politika "na všetky svetové strany" potvrdzuje nepripravenosť vstupu tejto krajiny do EÚ. Parlamentný systém, ktorý nedávno nahradil prezidentský, oklieštil právomoci Juščenka a moc sa presunula do parlamentu. Pre väčšinu Ukrajincov však demokratizácia znamená taký cudzorodý prvok ako pre Rusov. Podpísala sa na tom dlhotrvajúca oficiálna ideológia marxizmu-leninizmu a Kučmova éra tzv. riadenej demokracie. Reformy budú vzhľadom na celkovú politicko-spoločenskú atmosféru Ukrajiny predstavovať dlhodobý proces. Ukrajinu súži hlavne korupcia, netransparentnosť médií, krehká ekonomika a oligarchia presadzujúca štátny paternalizmus. Finančná podpora EÚ nie je práve najrozumnejšia. Napríklad program TACIS (tzv. Program finančnej a technickej pomoci Spoločenstvu nezávislých štátov) často kráť smeruje do rúk štátnych byrokratov a jeho efekt je mizivý.

Kam teda vedú kroky súčasnej Ukrajiny? Podľa amerického politológa Johna Mersheimera je situácia medzi Ruskom a Ukrajinou zrelá na to, aby došlo k súpereniu medzi týmito dvoma krajinami. Fakt, že si dlho nechránili spoločné hranice, vyvoláva ich obavy o bezpečnosť. Dmitrij Trenin, expert na medzinárodné vzťahy tvrdí, že Rusko a Ukrajina sú zvyknuté na úplne inú politickú kultúru, resp. čo je možné na Ukrajine, nie je možné v Rusku a vice versa (tradícia hajtmána vs. tradícia cára). Podľa neho ostane Ukrajina naďalej názorovo rozštiepená a bude úzko spolupracovať s Ruskom.

Dôvody poklesu dôveryhodnosti Juščenka teda možno nájsť v otázkach, ktoré súvisia s historickým backgroundom Ukrajiny, Juščenkovou neschopnosťou urovnať konflikty v koalícii a s tým spojenou stratou voličského potenciálu v prospech Tymošenkovej ako i s vlažnými signálmi zo strany Únie.

Ukrajina má pred sebou ešte dlhú cestu k demokracii. Ako brána medzi dvoma svetmi však ponúka aj užitočnú skúsenosť, ktorou by sa mala Únia zaoberať rovnako ako v prípade „brány číslo 2“, a tou je Turecko. Treba si tiež uvedomiť, že Rusko má v rukách silný tromf – dodávky ropy a plynu, ktoré sú zatiaľ spoľahlivejšie ako čudné európske priority.

Autorka je politologička a spolupracovníčka KI.

QUO VADIS AMERICA LATINA? (2. ČASŤ)

Svetozár Gavora

Je legitímne pýtať sa, či kombinácia Castrovho režimu a venezuelských petrodolárov je schopná ovplyvňovať situáciu v ďalších krajinách kontinentu. Latinská Amerika, napriek zlepšujúcim sa štatistikám o hospodárskom raste, zostáva kontinentom, na ktorom ekonomika väčšiny krajín je riadená rodinnými monopolmi, čo nepraje posilňovaniu strednej vrstvy, a kde bujnie každodenná korupcia. Ide o to, či zvíťazí vízia ľavicového populistického antiamerikanizmu, alebo otvorenej ekonomiky zapájajúcej sa v čoraz väčšej miere do medzinárodného obchodu. Ľavicoví demagógovia cítia, že momentálna situácia im hrá do karát. Tam, kde preberajú moc do svojich rúk, slabne vplyv demokratických inštitúcií. Tradičné politické strany, s výnimkou Chile, sú v rozklade. Prestíž politikov presadzujúcich demokratické pravidlá klesá. Spolitizované súdy sú často skorumpované a nefunkčné. Výkonná moc slabne. Obyčajní ľudia sa cítia byť ohrození a stávajú sa, v hneve a beznádeji, buď apatickí, alebo sa radikalizujú. Má za týchto podmienok v tomto zápase slobodný svet šancu uspieť? Kto je skutočnou hrozbou pre rozširovanie priestoru slobody na kontinente? Pozrime sa bližšie do niektorých krajín.

Venezuela. Hugo Chávez má ambíciu prevziať od Fidela Castra žezlo vodcu ľavice v Latinskej Amerike. Domáci opozíciu kriminalizuje tým, že pozmenil ústavu tak, aby rozšírila jeho mandát a nechal prijať zákony, ktoré v praxi zavádzajú cenzúru a potláčajú slobodu prejavu v médiách. Analytik Stephen Johnson vo svojej vlnajšej správe pre výbor amerického kongresu pre ozbrojenú silu tvrdí, že Chávez si za pomoci kubánskych agentov buduje štruktúry paralelné s armádou a rozvedkou. V zahraničnej politike posilňuje kontakty s krajinami ako Irán a Severná Kórea. Navrhuje vytvorenie latinskoamerického kartelu štátnych firiem PetroSur či PetroCaribe ťažiacich ropu, z ktorého by boli vylúčené súkromné firmy z USA. Pri každej príležitosti bojuje proti liberalizácii obchodu na kontinente. Na venezuelskom území majú útočisko kolumbijské ľavicové gerily FARC a založil aj regionálnu televíznu sieť Telesur, zameranú na kritiku kolumbijskej vlády, ktorá dosahuje nebyvalé úspechy v boji proti narkomafii. Podporuje extrémistov v mnohých latinskoamerických krajinách a snaží sa o ich prepojenie s džihádami na Strednom východe.

Bolívia. Evo Morales, ktorý sa stal prezidentom v januári t. r., verne kopíruje Chávezov scenár. Aj on znarodnil ropný priemysel, chystá sa prepisovať ústavu a vyhráža sa svojím bohatším spoluobčanom vyvlastňovaním, aby mal z čoho rozdávať svojím stúpencom.

Argentínu, Brazíliu, Uruguaj a Chile možno dnes označiť za krajiny, kde vládne síce

umiernená, neradikálna ľavica, ale ktoré za určitých podmienok, pod tlakom domácich populistov môžu politicky podporovať radikálov ako Castro, Chávez alebo Morales.

Paraguaj sa zrejme tiež nevyhne, pod vplyvom svojich veľkých susedov, podobnému osudu. Arogancia ľavicových extrémistov v tejto krajine je zo dňa na deň očividnejšia. Vrcholom bolo, keď v septembri 2004 uniesli a zavraždili Ceciliu Cubasovú, dcéru exprezidenta tejto krajiny, militanti strany Patria Libre. Táto strana je členom Fóra Sao Paulo, akejsi internacionály, združujúcej všetkých ozbrojencov, nikaragujskými sandinistami počnúc a kolumbijskou FARC končiac. Tento zločin riadil Rodrigo Granda, veliteľ FARC, ktorému dal sám Chávez venezuelské občianstvo. Ani to mu však nepomohlo uniknúť pred spravodlivosťou, keď ho v decembri 2004 uniesli na ulici v Caracase a „predali“ kolumbijskej vláde za výkupné venezuelskí profesionálni únoscovia, ktorí sa svojmu remeslu svedomito priučili práve od FARC. Nuž, čím sám bojoval, na to aj „zašiel“. Táto udalosť je však hrozným mementom dokazujúcim, že za

Západ môže nepriaznivé trendy v politickom vývoji Latinskej Ameriky ovplyvniť. Musí ukázať, že cesta týchto krajín z chudoby vedie najmä cez ich širšiu účasť na medzinárodnom obchode a v posilňovaní občianskej kontroly nad jednotlivými mocenskými piliermi týchto krajín.

peniaze z drog je možné organizovať politický terorizmus aj tisíce míľ ďaleko od kôvových poľí, ktoré strážia tieto komunistické narkogerily.

Peru. V tohtoročných prezidentských voľbách sa síce nepresadil bývalý plukovník Ollanta Humala, ktorého otvorene podporoval Chávez, ale k moci sa vrátil Alan García, ktorý v roku 1990 zanechal krajinu s rozvrátenou ekonomikou a korupciou nebyvalých rozmerov. Vystriedal reformného Alejandra Toledo, ktorý vďaka ekonomickým reformám dnes zanecháva krajinu v pomerne dobrom stave a s dynamizujúcou sa ekonomikou. Možno povedať, že tu zvíťazilo „menšie zlo“, keď sa Peruánci zľakli proklamovanej podpory Cháveza Humalovi. Peru tak aj naďalej zostáva časovanou bombou.

Kolumbia. Naozaj dobrou správou je preto iba opätovné víťazstvo konzervatívca Álvaro Uribeho v Kolumbii. Tento prezident vedie úspešne nezmieriteľný boj proti narkomafii

a ľavicovým guerilám, ktoré terorizujú kolumbijský vidiek už viac ako štyridsať rokov. A aj volič zrejme vnímal súčasnú situáciu v tejto krajine ako nebyvalú sľubnú, pokiaľ ide o nastolenie mieru a poriadku. Za Uribeho vlády počet vražd na objednávku klesol o 30, únosov o 50 a ozbrojených útokov FARC o 90 percent. Do USA bolo vydaných 300 narkobarónov a v roku 2005 klesla výmera poľí koky o 200 tisíc hektárov. Kolumbia sa stáva spoľahlivým partnerom medzinárodného spoločenstva a jej snahy v boji proti narkomafii je nutné všemožne podporovať. Nielen preto, že podpora spojenca s demokraticky zvolenou vládou je prirodzená vec, ale aj preto, že práve táto krajina sa môže stať dobrým príkladom pre svojich susedov.

Na rade sú tento rok ešte **Mexiko, Ekvádor a Nikaragua.** V týchto krajinách v prezidentských voľbách kandidujú ďalší stúpeneci ľavicového radikalizmu, ktorých financuje Hugo Chávez. V Mexiku je to Manuel López Obrador a v Nikarague „starý známy“ sandinista Daniel Ortega. Skúsenosti z Peru nasvedčujú tomu, že by nemuseli uspieť. Čo môže preto urobiť Západ?

Rozhodne platí, že Západ môže nepriaznivé trendy ovplyvniť. Mal by podporovať domácu iniciatívu vedúcu k oslabeniu vplyvu miestnej oligarchie a posilneniu občianskej kontroly nad jednotlivými mocenskými piliermi v latinskoamerických krajinách. Mal by vyvinúť iniciatívu vedúcu k podpisu bilaterálnych a multilaterálnych zmlúv o liberalizácii obchodu s týmito krajinami. Je dôležité ukázať, že cesta týchto krajín z chudoby vedie iba cez ich širšiu účasť na medzinárodnom obchode. Mal by zintenzívniť spoluprácu s nimi v boji proti všetkým formám terorizmu a za týmto účelom účinnejšie spolupracovať s ich tajnými službami. Mal by rozšíriť program štipendií pre študentov v tejto oblasti a podporiť vysielanie takých staníc ako Hlas Ameriky, ktoré sa zameriavajú na problematiku kontinentu. A demokratickí politici by mali ignorovať sústavné verbálne provokácie a osobné aktivity ľudí ako Hugo Chávez a Evo Morales, ktorým ide hlavne o trvalú mediálnu seba-rezentáciu. Nie tak, ako to predviedli lídri EÚ na nedávnom summite vo Viedni, kde práve Morales bol stredobodom pozornosti médií. Pritom pomerne zmysluplná agenda samotného stretnutia zostala, na rozdiel od kravaty bolívijskeho prezidenta, takmer nepovšimnutá.

NA PAMÄŤ JÁNA LANGOŠA

Peter Zajac

Jana Langoša som poznal ešte predtým, než som ho spoznal. Boris Lazar, ktorý inak vynikal pohľadovou iróniou voči všetkému okolo seba, mi v osemdesiatych rokoch s úžasom rozprával o skúpinke ľudí z Ústavu technickej kybernetiky. Vyrábali na kolenách robota, neboli členmi ROH a diskutovali o veciach, ktoré boli v rozpore so všetkým, na čom staval vtedajší režim. Zapadali do kartografie ľudí, s ktorými som sa vtedy zblížoval. Jana Langoša a Fera Mikloška som spoznal ako posledných z tejto partie ľudí v novembri 1989 a nemuseli sme si nič hovoriť.

Ako sám raz povedal, na obežnú dráhu ho medzi nás vystrelila jeho žena Gaba. Potom sme spolu prešli všetkým dobrým aj zlým: kooptáciami do Federálneho zhromaždenia v decembri 1989, jeho rozhodnutím odísť na Havlovu výzvu do Prahy na ministerstvo vnútra, krutou porážkou ODÚ vo voľbách v roku 1992 a zánikom Československa, zložitou cestou do Demokratickej strany, jeho voľbou za predsedu strany a jej strastiplnú trajektóriu po voľby v roku 1998, klamstvami, podvodmi a podrazmi, ktoré viedli k pádu Demokratickej strany, k nášmu odchodu a trpkému koncu projektu občianskej pravice (po predvolebnom podvode s DS v roku 2002 som videl Jana jediný raz v živote zúriť).

Posledný raz v živote sme sa stretli v budove Ústavu pamäti národa nad Poľským kultúrnym strediskom. Bol to dobrý rozhovor. Jano našiel pokračovanie svojej životnej misie a s ňou aj vnútornú pohodu. Projekt pamäti národa nadobudol inštitucionálnu podobu a v tom spočívala jeho jedinečnosť: prvý raz v moderných dejinách

Slovenska sa rozhodlo, že zachovanie úplnej a neskreslenej pamäti národa nie je len v záujme jednotlivcov, ale celej spoločnosti.

Projekt mal dve tváre. Verejnosť videla len tú vonkajšiu – zverejnené zoznamy spolupracovníkov ŠtB. Obsahoval však oveľa viac, a bolo to neomysliteľne spojené s Janovým vnútorným, transcendentálnym poslanstvom o zmysle poznania odvrátenej tváre slovenských dejín dvadsiateho storočia. S jeho osobným presvedčením, že bez skúsenosti a pamäti niet autobiografickej totožnosti jednotlivca ani historickej kolektívnej identity národa. A bez nej ani budúcnosti, lebo tá sa stáva bez skúsenosti a bez pamäti len radom nespojitých prítomností. To bola aj Janova nepriama odpoveď na súčasnú situáciu Slovenska, vzdávajúceho sa kvôli pohodlnému prežitiu vlastnej skúsenosti a pamäti a s ňou aj poctivej budúcnosti.

Ako podstatné vnímam dve poslanstvá. Prvé, bazálne konzervatívne, ktorého sa držal celý život, spočíva v hlbokom zmysle pre váhu individuálnej a kolektívnej skúsenosti ako základného stavebného kameňa historickej totožnosti ľudského spoločenstva.

Druhé je výrazom hlbokého presvedčenia, že skúsenosť a pamäť nemožno vymazať. Aj tam, kde sa ju zahanbení súčasníci pokúšajú zničiť, zanecháva stopy, a preto ju možno rekonštruovať a obnoviť.

Obe poslanstvá Jána Langoša vedú aj nás a preto je vecou cti pamätať na ne.

Krleš! Krleš! Krleš!

Peter Zajac
Autor je prezident KI

UDIALO SA:

- 1) Dňa 6. júna 2006 KI spolu s ďalšími občianskymi organizáciami vyzval politické strany, aby sa zaviazali predložiť hneď na prvej schôdzi parlamentu v novom volebnom období návrh, ktorým sa zruší nezmyselne vysoký súdny poplatok za domáhanie sa súdnej ochrany proti nezákonným rozhodnutiam ministerstiev, ústredných orgánov štátnej správy a orgánov s pôsobnosťou pre celé územie SR, ktorý sa stal realitou na základe pozmeňujúceho návrhu k novele zákona o súdnych poplatkoch. Viac informácií k iniciatíve **Nezmyselne vysoký súdny poplatok – prekážka prístupu k spravodlivosti** nájdete na stránkach KI.
- 2) Dňa 7. júna 2006 sa pre spravodajstvo STV k téme hodnotenia krokov vlády v oblasti školstva v uplynulom období, ako i volebným programom strán v oblasti školstva vyjadrovala analytička KI Zuzana Humajová. Zuzana Humajová sa tiež vyjadrovala sa k téme reformy vzdelávania dňa 12. júna 2006 pre denník Pravda a dňa 13. júna 2006 pre týždenník TREND.
- 3) Dňa 15. júna 2006 bol Peter Gonda, ekonomický analytik KI, jedným z hostí Štefana Hríba a Juraja Kušnierika v relácii STV2 **Pod lampou** na tému **Prečo ísť voliť?**
- 4) Dňa 15. júna 2006 KI, Nadácia Milana

Šimečku a Nakladateľstvo G plus G spolu organizovali v Bratislave verejné predstavenie knihy **Pavel Hoffmann: Spomienky**.

Knihu uviedli Fedor Gál a Ľubomír Feldek.

5) Dňa 27. júna 2006 organizoval KI v Bratislave v Radisson SAS Carlton Hotel, Bratislava ďalšiu z cyklu prednášok **CEQLS – Conservative Economic Quarterly Lecture Series**. Tentoraz bol našim hosťom **Richard W. Rahn**, riaditeľ **Center for Global Economic Growth**, Washington, D.C. a člen Mont Pélerinskej spoločnosti združujúcej najvýznamnejších klasicky liberálnych ekonómov sveta. **Richard W. Rahn** prednášal na tému Úloha vlády. Desať bodov na ceste k ekonomickému rastu a slobode.

Prednášku **Richarda W. Rahn**a nájdete na stránkach KI a pozrieť si ju môžete na Spravodajskej internetovej televízii infoNET.tv.

6) Dňa 30. júna 2006 sa **Ondrej Dostál**, riaditeľ KI, vyjadroval pre denník SME k téme možného oddialenia prijatia eura po nástupe novej vlády.

7) V júni 2006 sa z okruhu ľudí KI v printových médiách nielen k aktuálnym témam vo svojich textoch vyjadrovali: **Dušan Sloboda** (Hospodárske noviny, .týždeň), **Radovan Kazda** (Hospodárske noviny), **Peter Zajac** (.týždeň) a **Martin Hanus** (Rozhovor so Zuzanou Humajovou, .týždeň)

Dalšie články, nielen z pera ľudí KI, nájdete na stránkach KI.

OBJEDNAJTE SI:

- 1) Jednou z aktivít KI je i vydávanie publikácií. Všetky publikácie, vydané Konzervatívnym inštitútom M. R. Štefánika, ako i časopis Konzervatívne pohľady na spoločnosť a politiku (2000 – 2002), je možné objednať si. Ďalšie informácie o možnosti objednať si publikácie KI, vrátane ich zoznamu, nájdete na webe KI na adrese: <http://www.konzervativizmus.sk/article.php?objednajte>

KONZERVATÍVNY
INŠTITÚT
M. R. ŠTEFÁNÍKA
M. R. ŠTEFÁNIK
CONSERVATIVE
INSTITUTE